

Alexandre Dumas, fiul

Dama cu camelii



REGIS

1848

Eu sunt de părere că nu poți crea personaje decât dacă ai studiat îndelung oamenii, după cum nu poți vorbi o altă limbă decât cu condiția să o fi învățat-o temeinic.

Nefind încă la vârsta la care imaginezi, mă voi mulțumi doar să povestesc.

Îl rog, deci, pe cititor să fie convins că această povestire este adevărată, iar personajele, cu excepția eroinei, sunt toate în viață.

De altminteri, se găsesc la Paris destui martori care au asistat la cea mai mare parte a faptelor adunate aici și care ar putea să le confirme dacă mărturia mea nu este îndestulătoare. Prinț-o împrejurare deosebită, numai eu puteam să le aştern pe hârtie, fiindcă am fost singurul confident al celor din urmă amănunte, fără de care ar fi fost cu neputință să se închege o povestire interesantă și completă.

Iată cum am aflat aceste amânunte,

În ziua de 12 martie 1847 am văzut, pe rue Lafitte, un afiș mare, galben, care încunoaștează pe trecători despre vânzarea la licitație a unor mobile și a unor obiecte rare și scumpe. Vânzarea avea loc în urma unui deces. Anunțul nu menționa numele persoanei decedate; vânzarea urma să aibă loc în rue d'Antin nr. 9, în ziua de 16, între orele 12 și 5 după-amiaza.

Afișul mai spunea că atât apartamentul, cât și mobilele puteau fi văzute în zilele de 13 și 14.

Am fost totdeauna amator de curiozități. Mi-am spus că nu trebuie să scap această ocazie;

Editura REGIS
www.regiseditura.ro

Tel./Fax: 021.222.26.16; 0744.75.65.86

chiar de n-ar fi să cumpăr nimic, cel puțin să văd despre ce este vorba.

A doua zi m-am dus în rue d'Antin nr. 9.

Era încă devreme, dar apartamentul roia de vizitatori și chiar de vizitatoare, care, deși îmbrăcate în catifele scumpe, învăluite în cașmiruri și aşteptate la intrare de cupeurile lor elegante, priveau cu mirare, cu admirărie chiar, la luxul ce se desfășura sub ochii lor.

Am înțeles mai târziu această admirărie și uimire; privind și eu mai cu atenție, mi-am dat cu ușurință seama că mă aflam în apartamentul unei femei întreținute. Or, dacă există un lucru pe care doamnele din lumea bună doresc să-l privească — și se aflau acolo destule doamne din lumea bună — este tocmai interiorul unor asemenea femei, ale căror echipaje le împroașcă zilnic cu noroi pe ale lor, care au, ca și ele și alături de ele, loja rezervată la Operă sau la „Théâtre des Italiens”, și care își etalează, la Paris, nerușinata opulență a frumuseții lor, a bijuteriilor și a scandalurilor.

Aceea la care mă aflam nu mai era în viață: chiar femeile cele mai virtuoase puteau deci să pătrundă până în alcovul ei. Moartea purifica aerul acestei splendide cloace, și, de altminteri, ele puteau invoca, la nevoie, scuza că nimeriseră la o licitație fără să știe despre cine era vorba. Citiseră afișele, voiau să vadă lucrurile despre care era vorba în aceste afișe și să-și facă alegerea din vreme; nimic mai simplu; ceea ce nu le împiedica să adulmece, în mijlocul tuturor acestor minunății, urmele vieții de curtezană, despre care, fără îndoială, li se spuseseră atâtea lucruri stranii.

Din nenorocire, tainele muriseră odată cu zeița, și, cu tot zelul lor, doamnele nu putură să afle decât ceea ce era de vânzare după deces, dar nimic din ce se vindea în timpul vieții locatarei.

De altfel, aveai de unde să alegi. Mobilierul era superb. Mobile din lemn de trandafir, mobile de Boule, vase de Sèvres, vase chinezești, statuete de Saxa, atlazuri, catifele și dantele, nimic nu lipsea.

M-am plimbat și eu prin apartament și m-am luat după doamnele curioase care sosiseră înaintea mea. Ele intrară într-o cameră tapițată cu stofă persană, și eram să intru și eu acolo, când deodată le-am văzut cum se dau înapoi zâmbind, ca și cum le-ar fi fost rușine de această nouă curiozitate. Acum doream cu atât mai

mult să pătrund în acea încăpere. Era camera de toaletă, din care nu lipseau nici cele mai minuțioase detalii, unde setea de risipă a celei ce murise părea să fi atins culmea.



Pe o masă mare, lipită de perete, o masă lată de trei picioare și lungă de șase, străluceau toate comorile lui Aucoc și Odîot. Era o colecție magnifică, și niciunul din zecile de obiecte atât de necesare toaletei unei femei de felul aceleia la

care ne aflam nu era din alt metal decât din aur sau argint. Totuși, această colecție nu putuse fi adunată decât încetul cu încetul, și nu același amor o completase.

Pe mine, care nu mă însășimânta spectacolul camerei de toaletă a unei femei întreținute, mă amuză să examinez detaliile, oricare ar fi fost ele; am observat că toate aceste ustensile splendid cizelate purtau inițiale felurite și coroane diferite.

Priveam la toate aceste obiecte — care dezvăluiau fiecare prostituarea sărmânei fete — și îmi spuneam în sinea mea că Dumnezeu a fost îndurător cu ea, pentru că a crățat-o de obișnuita pedeapsă, lăsând-o să moară în mijlocul luxului și în plină frumusețe, înainte de bătrânețe, această primă moarte a curtezelor.

Într-adevăr, ce poate fi mai jalnic decât bătrânețea viciului, mai cu seamă la femei? Este lipsită de orice demnitate și nu inspiră niciun interes. Această căință veșnică, nu din pricina drumului greșit pe care au apucat, ci a socotelelor proaste și a banilor rău întrebuienți, este unul din cele mai triste lucruri ce pot fi auzite.

Am cunoscut o bătrână curtezană căreia, din tot trecutul ei, nu-i mai rămăsese decât o fată, care, după spusele contemporanilor săi, era aproape tot atât de frumoasă pe cât fusese și mama.

Această biată copilă, căreia mama sa nu-i spusesese „tu ești fata mea” decât pentru a-i porunci să-i aducă bani ca să aibă cu ce-și îngriji bătrânetile, după cum și ea o îngrijise pe când era copil, această biată fată, cu numele de Louise, ascultându-și mama, se dăruia fără voință, fără pasiune, fără placere, ca și cum ar

fi făcut meseria, dacă s-ar fi gândit cineva să învețe vreuna.

Neîncetatul spectacol al desfrâului, un desfrâu precoce, întreținut și de veșnica stare bolnăvicioasă a fetei, stinseseră în ea puterea de înțelegere a răului și a binelui, pe care poate că Dumnezeu i-o sădise, dar pe care nimeni nu se gândise să i-o cultive.

N-am să uit niciodată această Tânără fată, care ieșea pe bulevard, mai în fiecare zi la aceeași oră. Mama sa o însoțea de fiecare dată, cu conștiințiozitatea unei adevărate mame care și-ar fi însoțit o adevărată fică. Eram tinerel pe vremea aceea și dispus să accept morala ușuratică a secolului în care trăiam. Îmi amintesc totuși că spectacolul acestei supravegheri revoltătoare îmi inspira și dispreț, și dezgust.

Mai adăugați faptul că niciodată pe chipul vreunei fecioare nu s-a deslușit un asemenea sentiment de nevinovăție, o asemenea expresie de suferință melancolică.

Părea întruchiparea resemnării.

Într-o zi, însă, figura fetei se lumină.



În mijlocul desfrâului, al cărui program era întocmit de mama sa, i se păru păcătoasei că Dumnezeu i-a îngăduit să guste și ea un strop din fericire. Si de ce oare, la urma urmei, Dumnezeu, care o crease plină de slăbițiuni, ar fi lăsat-o fără nicio consolare, sub po-

vara dureroasă a vieții sale? Într-o zi, prin urmare, Louise își dădu seama că va avea un copil, și tot ce mai rămăsese curat în ființa ei tresări de bucurie. Sufletul are tainițe ciudate. Louise alerga să-i împărtășească și mamei sale vesteau care o făcea atât de fericită.

Este rușinos de spus, totuși noi nu vorbim aici despre imoralitate din plăcere, noi povestim un fapt adevărat, pe care poate că am face mai bine să-l trecem sub tacere dacă nu am fi încredințați că trebuie, din timp în timp, dezvăluit martiriul acestor ființe, care sunt condamnate fără a fi ascultate și care sunt disprețuite fără a fi judecate; este rușinos, spuneam, dar mama îi răspunse fetei că n-aveau îndeajuns nici pentru ele două și, prin urmare, cu atât mai mult n-au să aibă pentru trei; că astfel de copii sunt nefolositori și că o sarcină înseamnă timp pierdut.

A doua zi, o moașă, de care vom spune doar că era o prietenă a mamei sale, veni să o vadă pe Louise, care zăcu la pat câteva zile și se sculă apoi mai palidă și mai slăbită ca înainte.

Trei luni mai târziu, un bărbat se înduioșă de soarta fetei și se consacră tămăduirii ei sufletești și trupești; dar ultima lovitură fusese prea violentă, și Louise muri din cauza urmărilor avortului.

Mama sa trăiește încă și astăzi. Cum? Numai Dumnezeu știe.

Toate aceste amintiri mi se depănaseră prin minte cât timp contemplasem serviciile de toaletă de argint și de aur și, după cât se pare, se scursește o bună bucătă de vreme, deoarece în tot apartamentul nu mă mai aflam decât eu și un paznic, care, din pragul ușii, mă observa cu mare

atenție să nu șterpelească ceva. M-am apropiat de omul acesta de treabă, căruia îi prilejuisem atâtă neliniște:

— Domnule, îi zisei, ai putea să-mi spui numele persoanei care locuia aici?

— Domnișoara Marguerite Gautier.

O cunoșteam pe fata aceasta și după nume, și din vedere.

— Cum, spusei paznicului, a murit Marguerite Gautier?

— Da, domnule.

— Și când asta?

— Acum trei săptămâni, cred.

— Și pentru ce se permite vizitarea apartamentului?

— Creditorii s-au gândit că acest lucru o să atragă mulți amatori. Cumpărătorii pot vedea din timp efectul pe care îl fac stofele și mobilele; înțelegeți, desigur, în chipul acesta se decid mai ușor la cumpărat...

— Avea deci datorii?

— Oh, domnule, o grămadă!

— Dar banii scoși din vânzare o să le acopere, fără îndoială?

— O să le și depășească.

— Și surplusul, atunci, cui o să-i revină?

— Familiei.

— Are deci o familie?

— După cât se pare, da.

— Mulțumesc, domnule.

Paznicul, liniștit asupra intențiilor mele, mă salută, iar eu plecai.

„Sărmana fată, îmi spuneam întorcându-mă acasă, de bună seamă că a avut o moarte jalnică, pentru că, în lumea ei, nu ai prieteni decât

dacă ești bun-zdravăn." Si fără să vreau m-am înduioșat gândind la soarta Margueritei Gautier.

Poate are să pară multora ridicol, dar în ceea ce mă privește, am o îngăduință fără margini pentru curtezane, și nici nu-mi dau măcar osteneala să analizez această îngăduință.

Într-o zi, pe când mergeam la prefectură să-mi ridic un pașaport, am văzut, pe una din străzile laterale, cum doi jandarmi duceau cu ei o Tânără femeie. Nu știau ce făcuse această fată. Tot ce pot să spun este că plângea în hohote, ținând la piept un copil de câteva luni, de care, arestată fiind, trebuia să se despartă. Din acea zi n-am mai putut să disprețuiesc o femeie la prima vedere.

II

Licităția era fixată pentru ziua de 16.

Fuseșe lăsată o zi între vizitare și vânzare, pentru a da răgaz tapițerilor să demonteze draperiile, perdelele etc.

În acea vreme eu tocmai mă întorsesem dintr-o călătorie. Era destul de firesc ca știrea despre moartea Margueritei să nu-mi fi fost adusă la cunoștință ca una din nouătăile importante pe care prietenii le comunică întotdeauna aceluia care se reîntoarce în capitala nouătăilor. Marguerite era frumoasă, dar pe cât de mult zgomet face viața complicată a acestor femei, pe atât de puțin zgomet provoacă moartea lor.

Ele sunt ca soarele, care, uneori, apune la fel cum răsare, fără strălucire.

Moartea lor, atunci când mor de tinere, este aflată de toți amanții lor în același timp, deoarece la Paris aproape toți amanții unei „fete”

cunoscute se învârtesc în același cerc. Se mai schimbă câteva amintiri despre ea, și viața unora și a altora continuă, fără ca să fie tulburată de acest incident, măcar cu o lacrimă.

Astăzi, la 25 de ani, lacrimile au devenit un lucru atât de rar, încât nu poți să le dăruiești primei-venite. Abia dacă obțin acest lucru părintii, care plătesc pentru a fi plânsi, și asta în raport cu cât au dat.

În ceea ce mă privește, deși inițialele mele nu se aflau gravate pe niciunul din lucrurile care aparținuseră Margueritei, această îngăduință instinctivă, această milă naturală pe care o mărturiseam adineauri mă făceau să reflectez asupra morții ei mai îndelung poate decât ar fi meritat.

Îmi aminteam că o întâlnisem adeseori pe Marguerite la Champs-Elysées, unde venea cu regularitate, în fiecare zi, într-un mic cupeu albastru, tras de doi splendizi armăsari murgi. De câte ori o vedeam, mă impresiona în făptura ei o distincție puțin obișnuită la semenele ei, distincție pe care o accentua încă și mai mult o frumusețe cu adevărat excepțională.

Aceste nefericite creaturi, când ies, sunt însoțite totdeauna de nu se știe cine.

Cum niciun bărbat nu consumte să-și arate în văzul lumii dragostea nocturnă ce le-o nutrește, și cum acestor ființe le e groază de singurătate, ele ies însoțite fie de altele, care, mai puțin norocoase, nu posedă trăsuri, fie de câte o bătrâna elegantă, al cărei lux rămâne o taină, și căreia i te poți adresa fără nicio teamă dacă vrei să afli amănunte despre femeia pe care o însoțește.

La Marguerite nici vorbă de aşa ceva. Sosea la Champs-Elysées totdeauna singură, în trăsura ei, în care stătea într-un colț, cât mai retrasă cu putință, iarna înfășurată într-un șal lung de cașmir, vara purtând rochii foarte simple; și deși pe aleea ei preferată se plimbau multe persoane cunoscute, atunci când, întâmplător, le surâdea, acel surâs nu putea fi văzut decât de cei cărora le era destinat, și chiar și o ducesă ar fi putut să surâdă astfel.

Nu se plimba niciodată prin piața circulară de unde începe Champs- Elysées, aşa cum fac și o făceau colegele ei. Caii o duceau într-o goană până în pădure. Acolo cobora din trăsură, se plimba vreme de o oră, apoi se urca din nou în cupeu și se întorcea acasă în trapul vioi al celor doi murgi. Toate aceste scene, la care asistasem uneori, se perindau acum din nou prin fața ochilor mei, și regretam moartea acestei femei, aşa cum îți pare rău de distrugerea totală a unei frumoase opere de artă.

Era cu neputință să întâlnești frumusețe mai fermecătoare decât a Margueritei.

Înaltă și subțire până la exagerare, ea poseda în cel mai înalt grad arta de a ascunde această mică scăpare a naturii doar prin simpla aranjare a lucrurilor ce le purta. Șalul ei de cașmir, atât de lung că aproape atingea pământul, lăsa să se întrevadă, de o parte și de alta, volanele bogate ale unei rochii de mătase, iar manșonul stufoș care îi ascundea mâinile, și pe care îl ținea la piept, era mărginit de niște cutulițe atât de meșteșugit aranjate, încât chiar ochii cei mai pretențioși cu putință n-ar fi putut să găsească niciun cusur formelor sale.

Capul, o adevărată minune, era obiectul unei cochetării deosebite. Un cap micuț, pe care maică-sa, cum ar li spus Alfred de Musset, părea să-l fi făcut anume aşa pentru a-l face mai cu grijă.

Într-un oval de o grație ce nu poate fi descrisă, puneți doi ochi negri, cu niște sprâncene atât de fin arcuite, încât păreau pictate; peste ochii aceștia, aruncați vălvul genelor lungi, care, plecându-se, umbreau frâgezimea trandafirie a obrajilor; trageți și un nas fin, drept, spiritual, cu nările ușor deschise de o năzuință arzătoare către viața senzuală; desenați o gură frumos conturată, cu buzele întredeschise grațios, pentru a lăsa să se vadă niște dinți albi ca laptele; colorați pielea cu puful mătăsos al piersicilor neatinse de mâna omenească, și veți obține tabloul complet al acestui căpșor fermecător.

Părul negru ca tăciunele, ondulat natural sau nu, se despărțea pe frunte în două șuvițe dese, care se pierdeau înapoia capului, lăsând să se vadă vârful urechilor, la care străluceau două diamante, fiecare în valoare de câte patru-cinci mii de franci.

Cum de s-a putut ca viața ei mistuitoare să nu schimbe de pe figura Margueritei expresia feciorelnică, copilărească chiar, ce o caracteriza, iată un lucru pe care suntem nevoiți să-l constatăm fără a-l înțelege.

Marguerite poseda un minunat portret al ei, făcut de Vidal (Vincent Vidal, 1811—1887, pictor francez, autorul a numeroase lucrări — portrete, peisaje și scene de gen — realizate în pastel), singurul om al cărui talent putea să-i redea frumusețea. După moartea ei, am avut la mine acest